

RAPORT PUBLIC

privind implementarea proiectului PCE 2011-3-652 „*Die römische Grenze im Osten der Provinz Dakien*” în perioada decembrie 2013 – noiembrie 2014

Acest proiect de cercetare beneficiază de suport financiar printr-un grant al Autorității Naționale pentru Cercetare Științifică, CNCS – UEFISCDI PN-II-ID-PCE-2011-3-0652, contract nr. 339/5.10.2011.

Toate activitățile din cadrul proiectului PCE 2011-3-652 „*Die römische Grenze im Osten der Provinz Dakien*” au avut la bază cele trei principii, recomandate de Consiliul Național al Cercetării Științifice la momentul contractării proiectului: *integrare, diseminare, excelență*.

Integrarea directorului de proiect în mediul academic românesc și în instituția gazdă a proiectului s-au realizat cu succes și fără careva limitări. Recunoașterea în România a abilitării (Habilitat) din Germania nu a fost acceptată de Ministerul Educației.

Diseminarea proiectului la nivel local, național și internațional a fost una dintre preocupările de bază ale membrilor colectivului de cercetare. Considerăm că obiectivul determinat de acest principiu al cercetării noastre a fost atins.

Excelența cercetărilor pe care le-am efectuat se exprimă după părerea noastră:

- prin recunoașterea internațională a rezultatelor cercetărilor din proiect, noutății și inovativității metodei aplicate și a îmbunătățirilor permanente, aduse acesteia de către membrii proiectului;
- prin parteneriatele naționale și internaționale încheiate în vederea implementării metodei în alte cercetări asemănătoare din țară și peste hotarele ei;
- prin colaborarea aprofundată cu colegi din alte proiecte CNCS (PCE-2012-4-0490, PCE-2011-3-0054, PCE-2011-3-0610 – toate la Institutul de Arheologie Iași), care permite folosirea sinergiei lucrărilor în cooperare;
- prin posibilitățile de folosire multilaterală a rezultatelor proiectului în domenii conexe, ca managementul patrimoniului arheologic și în învățământ.

Lucrările proiectului au fost organizate conform planului inițial de lucru, prezentat de directorul de proiect în cererea de finanțare. Aceștia i-au fost aduse schimbările de rigoare, intervenite odată cu reducerea bugetului din anul 2013 și ulterior a celui din 2014.

Modificarea resursei financiare față de cea acceptată la contractare a însemnat pentru etapa anului 2014 o diminuare de circa 50% a sumei disponibile cercetărilor. Conform acestei realități, despre care am fost informat în data de 20 februarie 2014 și care s-a materializat printr-un contract de finanțare în primele zile a lunii martie a anului curent, mi-am fixat drept obiective ale etapei anului 2014 interpretarea funcționalității complexelor arheologice identificate prin magnetometrie, prin prisma cartării fosforului și a microelementelor din probele de sol, culese din siturile din zona limesului de est al Daciei romane în sud-estul Transilvaniei. Pentru aceasta, pe durata perioadei raportate am desfășurat activități legate de prepararea probelor de sol, de măsurarea cu ajutorul spectrometrului cu raze x a cantității de fosfor și a cantității unor microelemente din probele de sol analizate și valorificarea lor științifică.

Pentru analize s-a folosit spectrometrul mobil cu tub. Aparatul este echipat cu un tub de raze X cu anod de argint cu o tensiune de până la 50 kV. Calibrarea echipamentului pentru diferite tipuri de probe și recalcularea unui „indice de corecție” le-am efectuat cu sprijinul colegului Dr. Markus Helfert de la Universitatea „Johan Wolfgang Goethe” din Frankfurt/Main.

Strategia cercetării noastre prevede explicit faptul că scopul primar al acestor analize este unul calitativ și mai puțin unul cantitativ. Pentru a putea răspunde la întrebările formulate de cercetarea arheologică, ne putem permite determinarea nu atât a valorii absolute a concentrației de microelemente, ci mai degrabă a diferențelor acesteia între două sau mai multe probe învecinate în spațiu. După părerea mea, în aceste condiții putem face abstracție de unele probleme tehnice ale acestor analize *in situ*, cum ar fi lipsa omogenității structurii probelor sau diferențele în umiditatea acestora. Întrebarea simplificată pentru arheologie, dacă activitățile umane din interiorul unui castru auxiliar roman pot fi recunoscute pe baza distribuției spațiale ale microelementelor sau fosforului din sol, pare să primească, prin folosirea unui spectrometru XRF portativ, un răspuns pozitiv. Valoarea deosebită a acestei modalități de organizare a cercetării constă în posibilitatea de a combina proceduri non-destructive cu determinarea structurii și funcționalității unor complexe arheologice separate sau chiar a unor situri întregi. Chiar dacă pentru moment cercetările noastre nu au decât un caracter calitativ și nu oferă în prezent posibilitatea comparației dintre două sau mai multe situri, datele achiziționate pe această cale dețin o valoare științifică deosebită, care poate fi transferată și spre domeniul managementului patrimoniului arheologic.

Alături de aceste activități, am revenit pe parcursul anului 2014 la completarea activităților din anii precedenți. Cu acest scop am reușit în primul rând să continuăm documentarea materialelor din arhiva și depozitul de materiale arheologice de la Muzeul Național Secuiesc cu privire la situl de epocă romană și romană-târzie de la Comălău/Reci, care nu ne-au fost accesibile în anii precedenți. În paralel, ne-a fost asigurat accesul în același muzeu la materialele din săpăturile anterioare din zona castrului roman de la Olteni și documentația de șantier a lui Székely Zoltán.

Un alt moment foarte important pentru activitățile proiectului a constat în continuarea activităților de prospectare magnetometrică a siturilor vizate de problematica proiectului. Din cauza lipsei unui magnetometru propriu al proiectului, datorată reducerilor financiare din anul 2013, prospectarea magnetometrică în cadrul proiectului s-a târăgănat și nu a putut fi realizată la nivelul exigențelor inițiale. Cu toate acestea cu suportul partenerilor din Germania și Republica Moldova am încercat să lichidăm acest decalaj și am reușit prospecțiuni magnetometrice efectuate suplimentar planului de activități ale anului 2014. Astfel, am reușit să insistăm mult în zona băilor castrului de la Brețcu și să prospectăm zone extinse din afara castrului.

Un progres semnificativ al cercetărilor s-a reușit și în cazul sitului de la Comălău, com. Recî, catalogat până acum în literatura de specialitate drept „castru roman”. Membrii proiectului de cercetare au reușit scanarea magnetometrică a întregii suprafețe accesibile. Prima concluzie, ce se desprinde fără echivoc din aceste cercetări de teren, este legată de faptul că structura internă a fortificației de pe promontoriul de la marginea satului Recî nu este una ce s-ar înscrie în stereotipurile arheologiei noastre provincial-romane despre castrerele romane. Urmează ca cercetările viitoare să confirme sau eventual să infirme această concluzie. Cu regret nici în acest an nu s-au acordat banii necesari pentru dotarea proiectului cu un magnetometru – cum prevedea contractul inițial de finanțare, așa încât membrii proiectului au lucrat doar cu echipamente împrumutate de la partenerii germani și de la instituții de cercetare din țară.

Consider că proiectul pe care am onoarea să-l conduc, reprezintă un progres simțitor în procesul de cunoaștere a istoriei și arheologiei epocii romane din sud-estul Transilvaniei.

Director de proiect, dr. habilitat Alexandru Popa